

Riktlinje för specialkost och anpassade måltider

För grundskola och gymnasieskola med tillhörande kök

Diarienummer BUN 2022/85	Fastställt av Barn- och utbildningsnämnden	Datum för fastställande 2023-11-23
Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentet gäller för Barn- och utbildningsförvaltningen Serviceförvaltningen	Giltighetstid 2024-01-01 – Tills vidare
Revideringsansvarig Verksamhetschef Måltid Falkenberg	Revideringsintervall Vartannat år	Reviderad datum
Dokumentansvarig (funktion) Verksamhetschef Grundskola	Uppföljningsansvarig och tidplan Verksamhetschef Måltid Falkenberg, efter läsår	

Innehåll

1. Syfte	3
2. Definition och avgränsningar	3
3. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument	3
4. Riktlinje för specialkost av medicinska skäl samt anpassad måltid av religiösa och etiska skäl	3
Specialkost av medicinska skäl	3
Anpassad måltid av religiösa eller etiska skäl	3
Ansöka/förändra	4
Indragen rätt till specialkost, matstöd och/eller anpassad måltid av religiösa och etiska skäl	4
5. Riktlinje för anpassad måltid nödvändig för att individen ska klara sin skolgång	5
Anpassad måltidsmiljö	5
Anpassad meny	6
Matstödsmeny	6
Anpassad kost	6
Samverkan kök och skola	6
6. Ansvar och uppföljning	8
Ansvar för specialkost	8
Ansvar för anpassade måltider	8
Uppföljning	9

1. Syfte

Denna riktlinje för specialkost och anpassade måltider är upprättad för att skapa samsyn och ska användas som utgångspunkt och vägledning i dialogen mellan måltidsverksamhet, rektorer, pedagoger, elevhälsa, elever och vårdnadshavare med elevens bästa i fokus.

2. Definition och avgränsningar

Riktlinjen är upprättad för elever i grundskola och gymnasium i Falkenbergs kommun.

3. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Specialkost och anpassade måltider har kopplingar till livsmedelslagstiftningen, skollagstiftningen, diskrimineringslagstiftningen, hälso- och sjukvårdslagstiftningen och arbetsmiljölagstiftningen.

Riktlinjen är framtagen från och lutar sig mot Kost & närings nationella rekommendationer – För hantering av specialkost och anpassade måltider i förskola och skola. Version 2.0 Mars 2023.

[Nationella rekommendationer - Kost & Näring \(kostochnaring.se\)](http://kostochnaring.se)

4. Riktlinje för specialkost av medicinska skäl samt anpassad måltid av religiösa och etiska skäl

Specialkost av medicinska skäl

Specialkost har betydelsen ”kost som är anpassad till ett visst sjukdomstillstånd”. Huvudsyftet med specialkost är att säkerställa att de elever som har medicinskt behov har tillgång till en säker kost. För elevens bästa är det av yttersta vikt att misstanke om sjukdom alltid utreds av läkare. För att få specialkost av medicinska skäl krävs att ett sjukvårdsintyg bifogas i specialkostansökan.

Måltid Falkenberg planerar menyer och recept så att onödiga allergener undviks.

Specialkostansökan och sjukvårdsintyg ska lämnas innan varje läsårsstart via kommunens skolstartstjänst. Detta gäller även för elever med kroniska diagnoser som i dessa fall lämnar en kopia på det sjukvårdsintyg denne en gång fick. Samtliga specialkostansökningar och sjukvårdsintyg raderas inför att nytt läsår startar.

Anpassad måltid av religiösa eller etiska skäl

Med begreppet avses de avvikelser från normalkosten som utgår ifrån rätten till anpassningar huvudsakligen enligt diskrimineringslagstiftningen. Elever som undviker fläskkött av religiösa skäl erbjuds ett annat alternativ såsom vegetarisk, fisk, fågel eller kött.

Vid önskemål om halal eller kosher erbjuds ett vegetariskt alternativ.

Elever som undviker kött, fisk och fågel av etiska skäl erbjuds ett vegetariskt alternativ.

När elever önskar vegansk mat har kommunen ett informationsansvar till vårdnadshavare och elev

om att det behövs komplettering av vitamin B12 och D-vitamin eftersom bristfällig vegankost kan ge näringsbrister och hämmande tillväxt. Informationen delges vid anmälan i skolstartstjänst. Kommunen ansvarar inte för komplettering med kosttillskott.

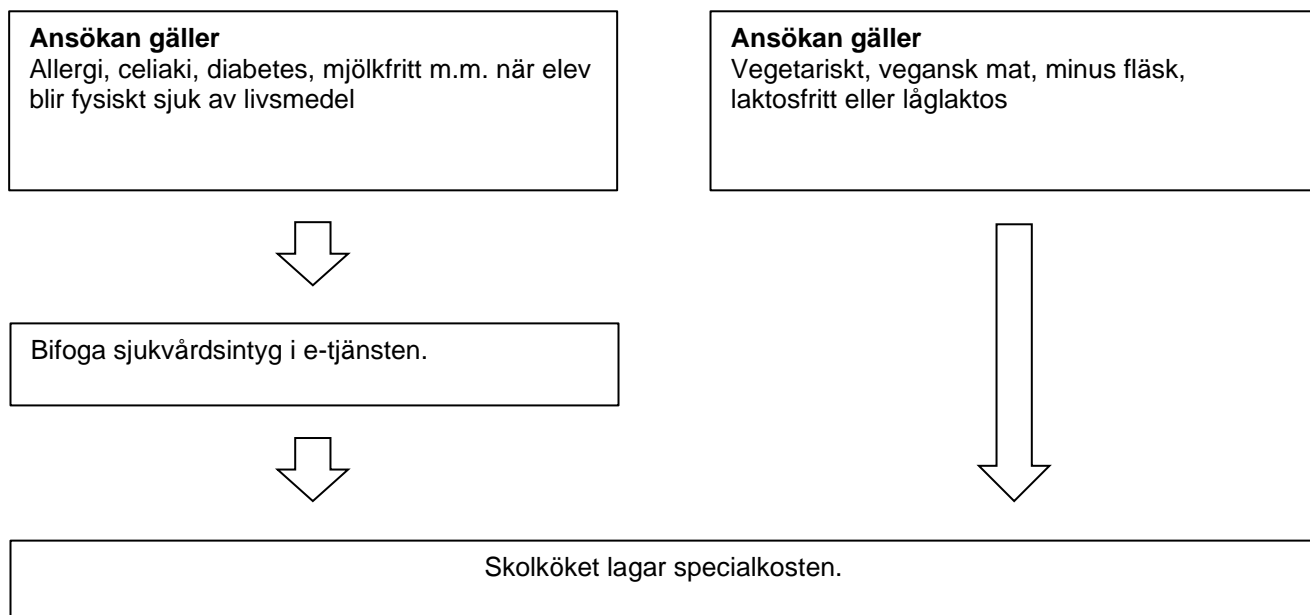
Ansöka/förändra

Ansökan om specialkost eller anpassad måltid av religiösa eller etiska skäl, samt eventuellt sjukvårdsintyg, ska lämnas innan varje läsårsstart via kommunens skolstartstjänst.

- Vårdnadshavare som har barn i grundskolan/gymnasiet gör en ansökan via skolstartstjänst. Ansökan görs en gång per år innan höstterminens början samt när en förändring sker.
- Pedagog eller annan vuxen – om det ingår i dennes tjänst att delta i måltiden erbjuds specialkost och anpassad måltid på samma villkor som för eleverna.

Vuxna som äter i skolrestaurangen, men utan att det sker inom ramen för pedagogiska måltider ska som huvudregel inte erbjudas specialkost eller anpassad måltid. Undantag kan göras i de fall då den aktuella avvikelsen hos den vuxne redan förekommer som specialkost eller anpassad måltid i elevgruppen.

När ansökan om specialkost eller anpassad måltid av religiösa och etiska skäl inkommer via skolstartstjänst händer följande:

Indragen rätt till specialkost, matstöd och/eller anpassad måltid av religiösa och etiska skäl

Om elev under två veckors tid inte gjort anspråk på överenskommen specialkost, matstöd och/eller anpassad måltid av religiösa och etiska skäl utan att frånvaro meddelats, ska elev och vårdnadshavare informeras om att tillhandahållandet av specialkost/matstöd/anpassad måltid

kommer att upphöra om den efter ytterligare en vecka inte tagits i anspråk.

- Vid indragen rätt till specialkost eller anpassad måltid av religiösa och etiska skäl kontaktas vårdnadshavare skriftligt av köket om att tillhandahållandet av specialkosten kommer att upphöra om den efter ytterligare en vecka inte tagits i anspråk. Önskas specialkosten/anpassade måltiden återupptas vid ett senare tillfälle anmäls det via kommunens e-tjänst för specialkost.
- Vid indragen rätt till matstöd kontaktar köket elevens mentor om att tillhandahållandet av matstöd kommer att upphöra om den efter ytterligare en vecka inte tagits i anspråk. Skolan kontaktar vårdnadshavare.
- Efter avstämningsmöte kan matstöd åter bli aktuellt. (avstämningsmöte med kök, rektor/elevhälsa)

5. Riktlinje för anpassad måltid nödvändig för att individen ska klara sin skolgång

Anpassad måltid nödvändig för att individen ska klara sin skolgång innefattar elever med funktionsvariation som neuropsykiatriska diagnoser men även andra tillstånd där bristande matintag riskerar att försvåra skolgången. Anpassad måltid bygger på två delar där första delen utgörs av anpassning av måltidsmiljön och den andra delen utgörs av anpassning av maten.

De lagar som reglerar anpassade måltider är diskrimineringslagstiftningen, skollagstiftningen och arbetsmiljölagsstiftning som alla är rektors ansvar, samt livsmedelslagstiftningen där måltidsverksamheten är ansvarig.

I skolan är det rektor med stöd av elevhälsan som ansvarar för bedömningen av vilka behov eleven har för att klara skolgång och uppsatta mål. Vid alla beslut finns en skyldighet att göra en analys av vad som är barnets bästa.

Anpassningen av måltidsmiljön görs i första hand av ansvarig mentor/klasslärare, för anpassningar av menyn ansvarar elevhälsoteamet. Målet med anpassningen är att eleven ska klara skolans mål samt i förlängningen äta mer varierad mat.

Anpassad måltidsmiljö

Behov av anpassad måltid uppmärksammas av skolpersonal eller vårdnadshavare och meddelas till ansvarig lärare/mentor. Ansvarig lärare/mentor i samarbete med elevhälsoteamet avgör vilken anpassning av måltidsmiljön som behövs för eleven och dokumenterar det i Unikum. Anpassning av måltidsmiljön måste alltid göras före anpassningen av menyn.

En anpassad måltidsmiljö kan exempelvis vara att eleven erbjuds:

- Fast placering i skolmatsalen
- En vuxen vid sin sida under måltiden som har ett tydligt pedagogiskt uppdrag att stötta eleven
- Bildstöd
- Stimulibegränsad måltidsmiljö (mindre lokal, möjlighet till avgränsning, ljudsanering)

Anpassad meny

Om anpassningen av måltidsmiljön inte är tillräcklig för att eleven ska kunna tillgodogöra sig skolmåltiden ska ansvarig lärare/mentor lyfta frågan för bedömning till elevhälsoteamet. Elevhälsoteamet gör en helhetsbedömning av elevens situation och avgör elevens behov av anpassning. Anpassningen följs upp minst en gång per termin i samband med avstämningsmöte skola/kök, uppföljning kan ske oftare vid behov. Dokumenteras i PMO elevakt.

Skäl till att en elev kan ha rätt till anpassad meny kan vara: selektivt ätande i kombination med påverkan på skolprestation eller mående under skoldagen, selektivt ätande i kombination med påverkad tillväxt, allvarlig somatisk sjukdom, aptitpåverkan vid medicinsk behandling mot tex ADHD.

Intyg som kommer från sjukvård ska ges till rektor, som med hjälp av elevhälsoteamet ser över hela elevens måltidssituation utifrån både måltidsmiljö och meny. Dokumenteras i PMO elevakt. Intyg förvaras i skolans elevakt. Om intyget innehåller information som berör måltidsverksamheten delges den informationen muntligt till köket.

Matstödsmeny

I första hand erbjuds eleven en matstödsmeny som innebär en anpassad matsedel med rätter som ofta tolereras av barn. Det är en kammungemensam fastställd meny med rullande schema med olika rätter varje veckodag som upprepas varje vecka. Dokumenteras i PMO elevakt. Beställning av matstöd sker via separat blankett till köket via elevhälsoteamet. Aktuell meny återfinns på blanketten.

Anpassad kost

Om matstöd inte fungerar för eleven kan elevhälsoteamet och köket i undantagsfall utforma en individuellt anpassad kost. Detta är till för elever med stora svårigheter och där det inte finns något annat rimligt alternativ. Vårdnadshavare kan i undantagsfall vara delaktiga i utformningen av individuellt anpassad kost. Dokumenteras i PMO elevakt.

Samverkan kök och skola

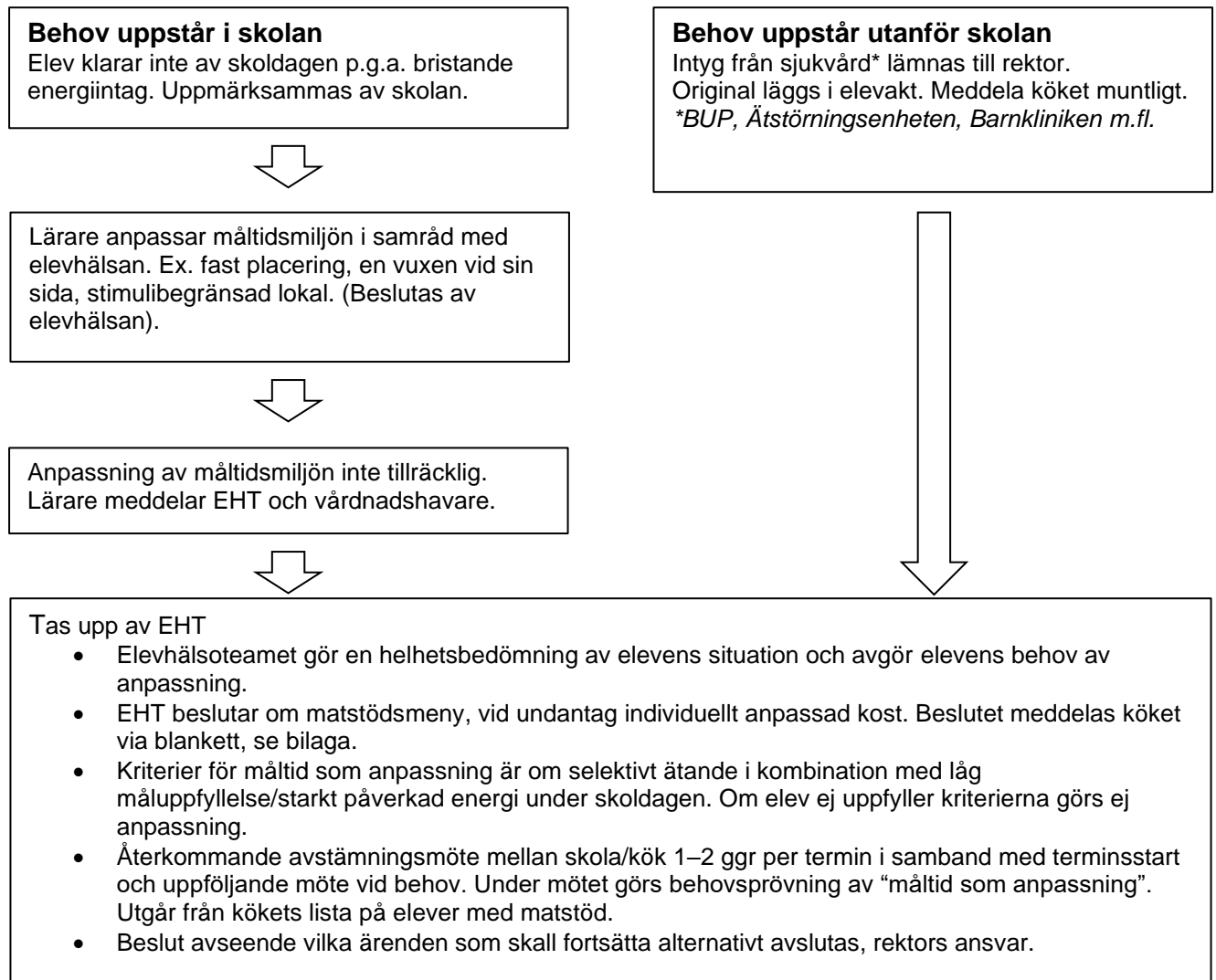
Återkommande avstämningsmöte mellan kök och skola ska genomföras minst en gång per termin där behovsprövning av matstöd görs. Skolan är sammankallande. Mötet utgår från kökets lista på elever med matstöd.

Beslut avseende vilka ärenden som skall fortsätta alternativt avslutas i enighet med riktlinjen för vilka som har rätt till matstöd är rektors ansvar. Vid indragen rätt till matstöd kontaktar elevens mentor vårdnadshavaren om att tillhandahållandet av matstöd kommer att upphöra.

Efter avstämningsmötet ansvarar rektor för att en ny uppdaterad lista med elever i behov av matstöd sammanställs.

Schematisk bild av processen vid anpassning av måltider nödvändiga för att individen ska klara sin skolgång:

6. Ansvar och uppföljning

Ansvar för specialkost

Måltid Falkenberg ansvarar för att maten är säker, näringsriktig och väl uppmärkt. Skolans personal ansvarar för att eleven tar sin avsedda specialkost.

Nedan följer en schematisk bild över lagstiftning och ansvar rörande specialkost. Det går att läsa mer ingående kring detta i Kost & närings nationella rekommendationer – För hantering av specialkost och anpassade måltider i förskola och skola, 2023.

Figur 1: Lagstiftning och ansvar rörande specialkost i förskola och skola.

Ansvar för anpassade måltider

Måltid Falkenberg ansvarar för att maten är säker och väl uppmärkt. Skolans personal ansvarar för att eleven tar sin avsedda anpassade måltid.

I skolan är det rektor som med stöd av elevhälsan ansvarar för bedömningen av vilka behov eleven har för att klara skolgång och uppsatta mål. Vid alla beslut finns en skyldighet att göra en analys av vad som är barnets bästa.

Nedan följer en schematisk bild över lagstiftning och ansvar rörande anpassade måltider. Det går att läsa mer ingående kring detta i Kost & närings nationella rekommendationer – För hantering av specialkost och anpassade måltider i förskola och skola, 2023.

Figur 2: Lagstiftning och ansvar rörande anpassade måltider.

Uppföljning

Riktlinjen är framtagen i samarbete mellan Barn- och utbildningsförvaltningen och Serviceförvaltningen/Måltid Falkenberg. Revidering sker vartannat år.

Uppföljning efter varje läsår.

Arbetsgruppen 2023 har utgjorts av följande representanter från måltidsverksamhet och elevhälsa:

Agneta Elovsson, Verksamhetschef, Måltid Falkenberg

Elin Karlsson, Enhetschef, Måltid Falkenberg

Åsa Persson, Enhetschef, Måltid Falkenberg

Anna Hansson, Skolsköterska, Grundskolan

Caroline Klintonberg, bitr. Rektor, Grundskolan

Lena Lundqvist, Skolläkare, Lärande och hälsa